

Sántha Attila

Auschwitzi séta

Hej, haj, csuhajja,
működik nagy garral,
rekord kapacitással,
működik a, működik a
meghalató!

Hej, haj, csuhajja,
öt százalék
világszint feletti,
habár
soványkák a, soványkák a
rabok horpadt hasai.

Hej, haj, halleluja,
ötven százalék terven felül,
harminc nyugdíjon alul,
a szappan
exportra mind!

Hej, haj, csuhajja,
jobb lenne a kövér-
ségre hajló sikk,
aki csak a, aki csak a
zöltségén hízik!

De addig is, de addig is,
míg kitenyésztik, észtik,
hej, haj, csuhajja,
működik nagy garral,
szörnyű elnyelő garattal,
működik a, működik a
mindent felfaló,
ropogó, rotyogó,
gömböc
meghalató.

(1986 vagy 1987, megjelent a Székely Újság 1989. december 23-ai számában)

Regős Mátyás

Ha harminc leszek, mint a rendszerváltás*

Ha harminc leszek, szép fehér házam lesz,
a házban takaros rend lesz, és mindenféle
érdekes, csupa hasznos tárgyak. Addigra
Bachot hallgatok, és nem olvasok ilyen-olyan
könnyed irodalmat, a lényegre figyelek,
József Attila, Ottlik és Dosztojevszkij.
Beszélni fogok legalább három európai
nyelvet, és még hármát érteni. Nem iszom
már többet a kelleténél, hosszú kortyokban
vörösbort talán, és addigra nem dohányzom.
Kilóban marad a kilencven, de kamaszfiús
szórtelen bőrrömet kicserzi a napfény,
erős leszek, nyugodt és egészséges.

A munkának örülni fogok, nem megyek el
a háztól, javítgatom a tetőt, a kályhába
befűtök és megetetem az állatokat. Szép
lassan a pincét is kidzsuvázom, erős fából
készült asztalokat szerzek, és színes lesz,
bőbeszédű az asztaltársaság. Addigra hiszem
az Istent, és nem félek a haláltól, mert úgyis
véget ér minden éjszaka. Apám majd
felbukkan néha, azt mondja, ő is így akarta,
nyáron hűvös, télen meleg házat, öreg
fákkal, tágas udvaron. Mondom neki, hogy
maradjon, de jó lesz neki a régi, hazamegy
az esti vonattal, ugye, a régi ház, nem adta
el, pedig hányszor megbeszéltük. Ha
harminc leszek elnézem apámat, ahogy
távolodik, bánom is, hogy itt hagy, de hát
más ez a ház, mint a régi, különben is,
érkeznek sokszínű vendégeim, ő meg
nem beszél a nyelvet.

*A rendszerváltás kb. olyannak tűnik, mint a világrajöttöm.
Nem emlékszem belőle semmire, de apám örült neki, és azt mon-
dják, hogy nagy dolog.

KELEP-KELEP, KÁR-KÁR

Lakatos Mihály

„Harminc évnek tűnik három, /
Harminc év – és mind oly hiá-
bavaló” – énekli Jézus a mára
klasszikussá vált rockoperában
(és persze Miklós Tibor remek
átköltésében), Ábel pedig arra
lesz figyelmes, hogy mindez –
egy apró, bár prozódiailag hátrá-
nyos módosítással (azaz: három
évnek tűnik harminc) – áll a mö-
göttünk lévő három évtizedre is.

Mintha pár éve lett volna az
egész, de tényleg. Ilyenkor de-
cemberben (lám, ma mindegyre
klasszikusokba botlunk, vö. Ju-
hász Gyula) az éltebb korúak-
nak óhatatlanul eszébe jut 1989
decembere – a mérföldkő. Ami-
kor a tavasz őszutón és télvíz ide-
jén köszöntött rá a közép- és ke-
let-európai népekre. Fura tavasz
volt, meg kell hagyni. Romániá-
ban például nem a gölya, hanem
a géppisztolyok kelepelésé jelezte
érkezését. A vízvázaló kelepelés
egy târgoviștei kaszárnyaudva-
ron hangzott el, karácsonykor. Ez
a rendhagyó gölya, igazi társától
eltérően, nem gyermekeket hoz-
zott, hanem öregeket vitt. Hogy
hová? Gyarló emberi megítélés
szerint valahová, ahová zuhanó-
repülésben érkezik meg az ember.
Az ég nem sötétült el (de bo-
rús volt), a templom kárpítja sem
hasadt meg (csak a Központi Bi-
zottságé), tehát akik eltávoztak,
nem az Ég gyermekei lehettek. De
végül is teljesen mindegy, hogy
kik voltak, mi volt és hogyan volt,
ama decemberi szabadságérzést,
azt a katarzist megérdemeltük.
Ez a mi történetünk, és senki
nem veheti el tőlünk. Igaz, nem is
nagyon akarja.

Ábel például rendszeresen
megpróbál önzetlenül egy-egy
emlékmorzst átadni fiainak
azokból a napokból, nem sok
sikerrel. Pár napja videókat és
képeket mutatott az egykori for-
radalomról, de azok szemmel
láthatóan kisebb hatással voltak
rájuk, mint egy-egy mai videó-
blogger „hogyan igyunk pohár-
ból kéz nélkül”-típusú gagyi
agymenése. A legnagyobb futó
pillantást vetett a diktátor arc-
képére, s megjegyezte: „Szimpa-
tikus feje van.” Ábelben bennre-
kedt a szó. Aztán tudatosította
magában, hogy ez egy „függet-
lenobjektív” vélemény volt.
Amúgy tényleg szimpatikusnak
tűnik. Ha úgy vesszük. (Pláne,
ahogy ott ül a hintóban, II. Er-
zsébet mellett. Ahelyett, hogy
a bakon.) Ábel azonban világe-
letében utálta a „szimpatikus
fejű”, de tetteikben galádaknak,
romlottaknak bizonyuló embe-
reket. A sors durva tréfájának
tartotta az esztétikai és erköl-
csi minőségek effajta keverékét.
Naiv módon elvárta volna, hogy
aki jóképű, az legyen jó ember is,
és fordítva. De hát nem így megy
ez. Mégis, gyermekkorában job-
ban fájt neki, ha egy általa szim-
patikusnak (azaz szépnek) talált
tanárnőtől érkezett a pofon.

A târgoviștei nagyjelenet óta
eltelt három évtized, s ma már
jószerivel csak káromságokat hal-
lani, amelyek kétségbe vonják
az egykori kelepelés értelmét és
jogosságát. (Kelep-kelep, kár-
kár. Lám, négy hangutánzó szó,
s bennük harminc év története.)
Hogy a Nép Legagyónlótebb Fia
nagy hazafi volt és jó román, s
hogy regnálása idején nem is volt
annyira rossz az élet: volt biztos
munkahely, állami lakás (főként
az Erdélybe költözőknek) és éle-
lem, az országnak pedig nem volt
adóssága. Sőt olyanokkal is talál-
kozott Ábel, akik makacsul haj-

is megvalósulna, ami egy másik
uniós direktíva. A Dacia autógyár
átállna a Romulus rollerek és a
Remus biciklik gyártására, a légi-
közlekedést pedig megszüntetné.
Csupán egy helikoptert tartana
meg, mert ugye sohasem lehes-
sen tudni...

De lépünk tovább: a villanyá-
ram használatát ismét napi 8
órára korlátozná (reggel 9-től
délután 5 óráig), s ez – azon túl,
hogy sok, tévé- és számítógép-
függő gyermekéért aggódó szülő
gondját megoldaná – egyrészt
lökést adhatna az elsovadni lát-
szó könyvolvasásnak, másrészt

lehetővé tenné, hogy a lakosság
a demográfiai válság megoldásá-
ra koncentráljon. Aztán nyilván
ismét elrendelné, hogy a húst a
hűskészítményekben szójjával, a
hűsboltokban meg hallal helyet-
tesítsék, kenyérsütéskor a korpa
se menjen veszendőbe (vö. teljes
kiórlás), s ezzel máris belopná
magát a vegánok és az egészséges
táplálkozás híveinek szójjával pó-
tolt szívébe.

Két dologban azonban várha-
tólag eltérne az uniós trendtől. 1.
A metángáz-gyártó szarvasmar-
hák és a juhok természetesen
kegyelmet kapnának, mert azért
miccs nélkül nem tud meglenni
a román ember. 2. Az emberek
vasárnapi (na meg karácsonyi és
húsvéti) dolgoztatása tán nehe-
zebben menne, de az is csak ad-
dig, amíg a megroggyant keresz-
ténység úgy-ahogy tartja magát.

Az viszont kétségtelen, hogy
ezek után az Európai Zöld Párt
elnöki posztjától nem menekül-
hetne. Amikor idáig jutott gondolata-
iban, Ábel megdöbbsent. De hát,
ha ez az ideális világ, akkor...
Uramisten, mi '89 decemberé-
ben valójában mit is romboltunk
le? Az uniós életformát?! És nem
egy megátalkodott sztálinistával,
hanem egy korát messze megelő-
ző zsenivel röppent el ama târgo-
viștei gölya?! Lehetséges lenne? A
hátán lefolyt a veríték.

Hogyan is nyugtatgatja az ag-
gódó Jézust Mária-Magdolna a
már hivatkozott rockoperában?
„Törnöd magad miért is kell? /
Hidd el, hogy minden nagyon
jól van, / Minden megy jól.”
Hm, hát igen.